Provincie Noord-Brabant

Statenmededeling

Datum
29 september 2026
Documentnummer
GS: 6390651
PS: 6403081
Programma
Wonen, Werken en Leefomgeving

Onderwerp
Beleidsneutrale ontwerpwijziging van de omgevingsvisie 'De kwaliteit van Brabant'

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

- De ontwerpwijziging van de Omgevingsvisie ‘De kwaliteit van Brabant’

Aanleiding

In december 2018 hebben PS de Omgevingsvisie “De Kwaliteit van Brabant” vastgesteld. Sinds de vaststelling van die visie is inmiddels bijna 8 jaar verstreken, waarin veel is gebeurd.
Er zijn nieuwe beleidstrajecten doorlopen waarbij (thematische) beleidskaders zijn vastgesteld met hoofdlijnen van beleid als uitwerking van de omgevingsvisie. In aanvulling daarop zijn diverse andere beleidsdocumenten vastgesteld, zoals uitvoeringsagenda’s, handelingsperspectieven, actieplannen en afwegingkaders (etc.). Het gevolg van al deze beleidsdocumenten is dat er (zeker voor externe belangstellenden) een onoverzichtelijk geheel is ontstaan.
Daarnaast is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet vraagt van overheden om alle strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving te bundelen in één omgevingsvisie en om dat beleid inzichtelijk en conform landelijke richtlijnen (digitaal) beschikbaar te stellen. De hiervoor genoemde beleidsdocumenten voldoen niet aan deze wettelijke uitgangspunten en eisen.

Het is daarom wenselijk om een traject tot wijziging van de omgevingsvisie te starten. Insteek van deze wijziging is dat de huidige hoofdlijnen van beleid uit de vastgestelde beleidskaders worden opgenomen in de Brabantse omgevingsvisie. Daartoe is deze beleidsneutrale ontwerpwijziging vastgesteld.

Rond de zomer van 2025 is het gesprek gestart met (de werkgroep leefomgeving van) PS, GS en de organisatie, om (de reikwijdte van) een

wijziging van de omgevingsvisie te verkennen. Uitgangspunten voor het traject zijn:

- Inzichtelijker beleid: vanuit de Omgevingswet is het vereist om beleidsdoelen en -keuzes scherper te formuleren. Achtergrondinformatie kan in een achtergronddocument als bijlage worden opgenomen of op de site geplaatst.
- Alle strategische, kaderstellende beleid voor de fysieke leefomgeving bij elkaar in de omgevingsvisie;
- Beleidsneutraal: de eerste stap is een wijziging van de huidige omgevingsvisie die volledig is gebaseerd op vastgesteld beleid;
- Anders (cyclisch) werken: de Omgevingswet vraagt om een proces dat is gericht op doelbereik met monitoring, evaluatie en het eenvoudig(er) actualiseren van beleid en uitvoering;
- Een betere aansluiting tussen beleid, uitvoering en verantwoording; en
- Startklaar na de verkiezingen in 2027.

Vanuit de Omgevingswet moet een omgevingsvisie digitaal beschikbaar worden gesteld via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). In het DSO worden teksten geannoteerd. Dit betekent dat zij worden voorzien van achtergrondinformatie over een bepaald thema of over de locatie waarvoor een tekst geldt. Hierdoor kunnen gebruikers makkelijker zoeken op de kaart of via een bepaald onderwerp.
De ontwerp omgevingsvisie is digitaal raadpleegbaar via:
https://noord-brabant.viewer.ow.planoview.nl/omgevingsvisie

Bevoegdheid

De voorbereiding van de wijziging van de omgevingsvisie, inclusief het vaststellen van een ontwerpwijziging en de ter inzagelegging daarvan, is de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. De vaststelling van een wijziging is de bevoegdheid van Provinciale Staten.

Rollen en belangen

In de huidige omgevingsvisie is de algemene sturingsfilosofie van de provincie beschreven. In de beleidsneutrale ontwerpwijziging zijn rolneming en belang van de provincie, voor zover dit in de beleidskaders was opgenomen, per thema verder uitgewerkt in een nieuw hoofdstuk 7 dat aan de omgevingsvisie is toegevoegd.

Kernboodschap

1. *De hoofdlijnen van beleid zijn beleidsneutraal overgenomen uit bestaand vastgesteld beleid.*
   Beleidsneutraal betekent dat er geen inhoudelijke aanpassingen zijn doorgevoerd ten opzichte van het bestaande vastgestelde beleid. In het document Themafiches Omgevingsvisie zijn de voorstellen opgenomen over het 'verhuizen' van kaderstellend beleid voor de fysieke leefomgeving uit de beleidskaders (en soms uitvoeringsagenda's) en het Regionaal Water- en

bodem Programma (RWP) naar de omgevingsvisie. Deze themafiches zijn vervolgens weer als basis gebruikt voor het opnemen van de hoofdlijnen van beleid in een nieuw hoofdstuk 7 van deze ontwerp omgevingsvisie.
Daarnaast is ook bekeken of de huidige tekst van de omgevingsvisie (vanuit vastgesteld beleid) aangepast moet worden. Dit heeft met name geleid tot wijzigingen in de tekst van de hoofdopgaven Werken aan de Brabantse energietransitie (paragraaf 6.3) en Werken aan een klimaatproof Brabant (paragraaf 6.4) vanwege de recente vaststelling van het Energieperspectief en het addendum van het Regionaal Water- en bodemprogramma.
In de bijlage op deze statenmededeling is een versie van de ontwerp omgevingsvisie opgenomen waarin de wijzigingen ten opzichte van de bestaande omgevingsvisie zichtbaar zijn weergegeven. Daarnaast is in bijlage A van het conceptbesluit ontwerp omgevingsvisie een 'schone' tekstversie van de ontwerp omgevingsvisie bijgevoegd, zoals die gepubliceerd wordt in het DSO.

2. *We kiezen conform de huidige omgevingsvisie om de hoofdlijnen van het provinciale beleid breed op te nemen*
   Vanuit de wet is het verplicht alle strategische, kaderstellende beleid voor de fysieke leefomgeving op te nemen in één omgevingsvisie. De wet biedt daarnaast de mogelijkheid om ervoor te kiezen ook ander kaderstellend beleid in de omgevingsvisie op te nemen.
   Ons voorstel is om conform de huidige omgevingsvisie voor een brede insteek te kiezen. Het beleid voor bijvoorbeeld economie, cultuur, sport en vrijetijd heeft bij de uitvoering daarvan ook effect op de fysieke leefomgeving. Door nu te kiezen om ook dit beleid in de omgevingsvisie op te nemen, kan bij een eventuele toekomstige beleidswijziging van die onderwerpen ook direct de impact op de leefomgeving worden betrokken. Dit betekent dat niet alle huidige kaderstellende beleid in de omgevingsvisie is opgenomen en dat de beleidskaders Toekomstbestendig bestuur en Data naast de omgevingsvisie blijven bestaan. Via een ingroeimodel kan later bezien worden of ook die resterende onderdelen alsnog in de omgevingsvisie worden verwerkt.

   Het bij elkaar brengen van alle andere kaderstellende beleid betekent:
   - Het verbeteren van een integrale afweging: Bij een wijziging van beleid over het ene onderwerp kan direct inzicht worden geboden wat dit betekent voor andere thema's. Of waar er spanning tussen beleidsdoelen ontstaat.
   - Inzichtelijker beleid voor gebruikers doordat het meeste kaderstellende provinciale beleid bij elkaar staat.
     Naast de genoemde beleidskaders Toekomstbestendig bestuur en Data die nu niet in de omgevingsvisie worden verwerkt, is er ook kaderstellend beleid dat niet thuishoort in de omgevingsvisie. Het gaat daarbij specifiek om de kaders voor het te voeren financiële beleid, de nota Grondbeleid en het Ontwikkelbedrijf.

3. *Inrichten cyclisch werkproces: startklaar na verkiezingen*
   De Omgevingswet gaat uit van een doorlopend cyclisch werkproces. Dat betekent dat, nadat beleid en uitvoering zijn vastgesteld, er doorlopend wordt gemonitord of de beleidsdoelen worden behaald. Indien nodig vindt op basis van evaluatie bijstelling plaats van uitvoering of de beleidskeuzes om alsnog de doelen en achterliggende ambities te behalen. Eventueel kunnen beleidsdoelen (en ambities) worden bijgesteld. Dit cyclische werkproces verschilt wezenlijk van beleidsontwikkeling oude stijl waarbij plannen werden vastgesteld met vaste looptijden, zoals de huidige beleidskaders tot 2030. Tussentijdse aanpassing is in die systematiek lastig wat vaak leidt tot het maken van nieuwe beleidsdocumenten (als addendum). Doordat de Omgevingswet voorschrijft dat een omgevingsvisie digitaal wordt vastgesteld, is het periodiek aanpassen van de omgevingsvisie eenvoudiger en kan het daarin opgenomen beleid gemakkelijker geactualiseerd worden.
   In het statenvoorstel ten behoeve van de vaststelling van deze beleidsneutrale wijziging van de omgevingsvisie, wordt ook een voorstel voor een actualisatieritme opgenomen. Wij werken dat ritme op dusdanige wijze uit dat dit zo optimaal mogelijk aansluit op de S&V-cyclus. Een eerste (beleidsrijke) wijziging van de omgevingsvisie voorzien wij na de verkiezingen, gebaseerd op eventuele voornemens tot beleidsactualisatie die in het bestuursakkoord worden afgesproken.

Consequenties

1. *Een herijking van Sturen met Kaders is nodig*
   De komst van de Omgevingswet, en daarmee samenhangend het actualiseren van de omgevingsvisie, heeft ook directe gevolgen voor Sturen met Kaders. In Sturen met Kaders is de provinciale beleidsstructuur uitgewerkt. Het omvat zowel het beleidshuis (overzicht van de beleids- en uitvoeringsinstrumenten inclusief de hiërarchie ertussen) en de beleidscyclus (het proces van beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering, monitoring en evaluatie). In hoofdstuk 8 van de ontwerp omgevingsvisie is een eerste uitwerking opgenomen.
   De belangrijkste zaken die aanpassing van Sturen met Kaders noodzakelijk en/of wenselijk maken zijn de volgende:
   - Beleidskaders:
     Beleidskaders hebben een centrale plek in het huidige Sturen met Kaders, maar zijn geen instrument onder de Omgevingswet. Nadat de hoofdlijnen van beleid zijn opgenomen in de omgevingsvisie kunnen de beleidskaders als beleidsinstrument vervallen. Hierdoor wijzigt ook het beleidshuis voor zover dit betrekking heeft op beleid voor de fysieke leefomgeving. Beleidskaders blijven waarde hebben doordat ze richtinggevend zijn bij de eerstvolgende actualisaties van de uitvoeringsagenda's/programma's onder de Omgevingswet en als

achtergronddocument. Ze blijven daarom vooralsnog beschikbaar via Beleidskaders | Brabant.
Om de informatie helder te kunnen delen, bekijken wij ook of er een publieksvriendelijke versie te maken is van de omgevingsvisie, met infographics. Het nadeel van een digitale omgevingsvisie die voldoet aan de eisen vanuit het DSO is dat deze niet 'mooi opgemaakt' is. Overigens kunnen niet alle beleidskaders die naar de omgevingsvisie verhuizen direct bij vaststelling vervallen. Het beleidskader Mobiliteit fungeert nu deels ook als uitvoeringsagenda van GS en blijft voorlopig (totdat ook de uitvoeringsagenda's zijn geactualiseerd) nog in die hoedanigheid bestaan. En doordat wordt voorgesteld om de aanpakken per milieuthema uit het beleidskader Milieu niet in de visie op te nemen maar op te nemen in de uitvoeringsagenda, is het wenselijk dat ook dat beleidskader tijdelijk blijft voortbestaan als uitvoeringsagenda.

- Cyclisch werken / beleidscyclus
  Het cyclisch werken vergt een verdere uitwerking van de beleidscyclus. Bij punt 3 van de kernboodschap is dit reeds toegelicht.
- Uitvoeringsagenda's
  De huidige uitvoeringsagenda's hebben (ook nu al) het karakter van een programma waarin de uitvoering van het beleid uit de omgevingsvisie is neergelegd. Voor een goede juridische doorwerking is het nodig dat de uitvoeringsagenda's in lijn met de Omgevingswet in het DSO bekend worden gemaakt en raadpleegbaar zijn (in ieder geval voor zover ze de fysieke leefomgeving betreffen). Dat betekent dat in de nieuwe bestuursperiode ook de uitvoeringsagenda's geactualiseerd moeten worden. Zoals hierboven aangegeven zijn de voormalige beleidskaders hierbij richtinggevend.
- Stroomlijnen met S&V
  In de huidige beleidskaders, uitvoeringsagenda's, de S&V producten en de Omgevingswet lopen veel termen door elkaar heen of worden steeds andere woorden gehanteerd. We willen dit beter stroomlijnen via een eenduidige opbouw en woordkeuzes. De opbouw in de S&V met 'wat willen we bereiken' en 'wat gaan we daarvoor doen' en de daaraan gekoppelde doelen, prestaties en indicatoren vormt de grondslag. De basis voor deze opbouw is al terug te zien in de ontwerp omgevingsvisie. Komende periode werken we dit verder uit zodat een overzichtelijke en herkenbare methodiek ontstaat voor het programmeren van beleid dat aansluit op de S&V en Omgevingswet.
- Intrekken van beleidsdocumenten:
  In het statenvoorstel tot vaststelling van de beleidsneutrale wijziging van de omgevingsvisie wordt in het ontwerp besluit aandacht gegeven aan het (waar nodig) intrekken van beleidsstukken.
  Hierbij wordt ook de 'Agenda van Brabant' (visiedocument uit 2010) betrokken en hoe dit document zich verhoudt tot het beleidshuis.

2. *Geen actualisatie van beleid*

Bij het opstellen van de ontwerp omgevingsvisie is op geen enkele manier nieuw beleid toegevoegd; alle teksten zijn volledig gebaseerd op vastgesteld beleid en de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken. Dit ondanks de omstandigheid dat er sinds de vaststelling van dat beleid op sommige vlakken nieuwe kennis ter beschikking is gekomen (bijvoorbeeld de Natuurdoelanalyses in 2023). Bij een eerstvolgende beleidsrijke wijziging worden nieuwe inzichten uiteraard wel betrokken.

Het beleidsneutrale karakter heeft ook gevolgen voor het koppelen van beleidsteksten aan thema's en locaties; het zogenaamde annoteren. Ook voor de koppeling van tekst aan locaties is alleen gebruik gemaakt van bestaand, vastgesteld kaartmateriaal. Dit kaartmateriaal is niet altijd geschikt voor opname in het DSO, zoals de kaarten uit het Energieperspectief en de Mobiliteitskoers 2030. Omdat deze wel essentieel zijn voor de omgevingsvisie, worden deze daarom als bijlage van de omgevingsvisie opgenomen. Wij hebben deze ook als bijlage van deze statenmededeling opgenomen. Ons voornemen is om te bezien of wij deze kaarten bij de vaststelling van de beleidsneutrale wijziging in het DSO kunnen opnemen of dit anders te betrekken bij een eerstvolgende beleidsrijke wijziging van de omgevingsvisie.

De beleidskaders verschillen in opzet en abstractieniveau. Zo is bij sommige beleidskaders de rolneming slechts zijdelings opgenomen, terwijl in andere beleidskaders daar juist veel aandacht aan is gegeven. De ontwerp omgevingsvisie volgt hierin de wijze zoals het in de beleidskaders is opgenomen. Ons voorstel is om deze verschillen bij de eerstvolgende beleidsrijke actualisatie te betrekken.

Communicatie

De wijziging is beleidsneutraal. Bij de totstandkoming van het inhoudelijke beleid heeft participatie en communicatie plaatsgevonden. Daarom wordt in dit traject alleen invulling gegeven aan de wettelijk verplichte tervisielegging van de ontwerp omgevingsvisie. Naar verwachting wordt de ontwerp omgevingsvisie met ingang van 5 oktober gedurende zes weken, dus tot en met 15 november ter inzage gelegd. Gedurende die periode kan eenieder een zienswijze indienen.

Vervolg

Ons streven is er op gericht om de wijziging van de omgevingsvisie op 29 januari 2027 door uw Staten te laten vaststellen. Onderdeel van deze besluitvorming is dan ook een geactualiseerde Nota Sturen met Kaders. Hoofdstuk 8 van de omgevingsvisie vormt daarvoor de basis.

Bijlagen

1. Conceptbesluit ontwerp omgevingsvisie met in bijlage A de tekst van de Beleidsneutrale ontwerpwijziging van de omgevingsvisie

2. Bijlagen bij de ontwerpwijziging omgevingsvisie:
   a. Energiesysteem
   b. Mobiliteitsnetwerken
3. Ontwerpwijziging omgevingsvisie met wijzigingen zichtbaar bijgehouden

Datum
29 september 2026
Documentnummer
GS : 6390651
PS : 6403081

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter, de secretaris,

mr. I.R. Adema drs. G.H.E. Derks MPA